

Vertrouwen, voetbal en conjunctuur

Gerbert Hebbink

Deze rubriek wordt periodiek samengesteld door Robert-Paul Berben, Gerbert Hebbink, Ard den Reijer en Ad Stokman van de Nederlandsche Bank. g.e.hebbink@dnb.nl

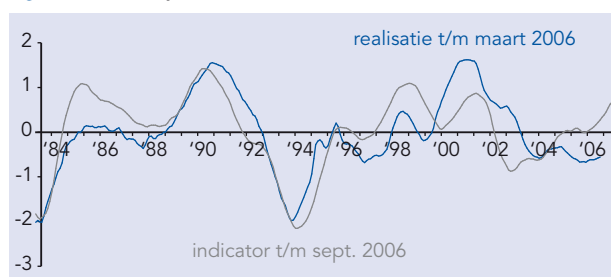
Het toenemende vertrouwen in de Duitse economie verbetert de vooruitzichten voor de Nederlandse conjunctuur. Het WK voetbal speelt wellicht een rol, maar het vertrouwensherstel is niet alleen daarop gefundeerd.

De stemming onder Nederlandse en Duitse ondernemers verbetert nog steeds. Sinds medio 2005 trekt het producentenvertrouwen in beide landen aan. Dit wordt weerspiegeld in de opgaande lijn van de DNB-conjunctuurindicator. Naast de rente en de geldhoeveelheid is de conjunctuurindicator ook gebaseerd op het Nederlandse en het Duitse producentenvertrouwen, dat voor Duitsland is gemeten volgens de indicator van het Ifo-instituut. In april steeg het producentenvertrouwen in Duitsland al weer voor de vijfde achtereenvolgende maand. De Ifo-indicator is daarmee op het hoogste niveau gekomen sinds de euforie kort na de eenwording in 1991. Dit is een signaal dat de Duitse economie, de belangrijkste handelspartner van Nederland, zich robuust ontwikkelt en op dit moment bezig is aan een conjuncturele opleving. Het traditionele voorjaarsrapport van de zes Duitse economische instituten is dan ook optimistisch van toon en gaat uit van 1,8 procent groei in 2006. Daarmee zou de Duitse economie het hoogste groeicijfer van de laatste zes jaar laten zien, een flinke verbetering na de tegenvallende 0,9 procent groei in 2005. Het is duidelijk dat ook de Nederlandse economie daarvan profiteert.

In het licht van het voorafgaande, is het wat teleurstellend dat de beschikbare economische cijfers tot nu toe nog maar weinig signalen afgeven van een krachtig herstel van de Duitse economie. Wegens het grote verschil tussen de 'zachte' vertrouwenscijfers en de 'harde' economische cijfers, is er zelfs enige twijfel ontstaan aan het realiteitsgehalte van de huidige verwachtingen van de Duitse producenten en is de Ifo-indicator al eens hernoemd tot de "Ufo-indicator". Hoewel mag worden verwacht dat vertrouwensindicatoren enigszins voorlopen op realisaties – niet voor niets is de Ifo-indicator opgenomen in de DNB-conjunctuurindicator – is de huidige opleving van het vertrouwen wel opvallend groot.

Een mogelijke verklaring zou gerelateerd kunnen zijn aan het komende WK-voetbal, volgende maand in Duitsland. Bij het WK in Frankrijk (1998) kreeg de economie een flinke impuls, terwijl het EK van 1996 in Engeland een vergelijkbaar effect had. In Frankrijk trokken de consumptieve bestedingen al ruim voor het WK aan, waarna het land uiteindelijk ook het kampioenschap won. Ook voor Duitsland zou het daarom in de rede liggen dat ondernemers verwachten dat de bestedingen en de export profiteren van extra werkgelegenheid, toerisme en verkoop van apparatuur en 'merchandising'. In het algemeen is er in de economische literatuur weinig bekend over het verband

Figuur 1. DNB-conjunctuurindicator

tussen voetbal en economische groei in het organiserende land. Recent onderzoek vindt bijvoorbeeld geen bewijs voor een positief effect van nieuwe sportstadions op de lokale economische groei. Deze studies richten zich op de Amerikaanse sportinfrastructuur, omdat daar vergeleken met Europa in het laatste decennium fors in is geïnvesteerd. Een andere studie vond achteraf zelfs een negatief economisch effect van het WK van 1994 in de VS. In plaats van de beloofde positieve impuls van vier miljard dollar, ondervonden de negen gaststeden een negatief effect van vijf à negen miljard dollar. Het wordt pas beter als het organiserende land ook gunstige resultaten op het voetbalveld laat zien. Volgens een ruwe schatting van ABN AMRO kan de winnaar van het WK een groei-impuls voorzien van zo'n 0,7 procentpunt. Het ziet er echter niet naar uit dat deze groei-bonus voor Duitsland is weggelegd – en eerlijk gezegd ook niet voor Nederland.

Dit zou betekenen dat er inderdaad sprake is van een 'vertrouwenshype'. Gelukkig zijn er meer en betrouwbaarder fundamenten aan te wijzen voor het vertrouwensherstel in Duitsland. Zo ziet het er naar uit dat de Duitse economie zich nu ook buiten de exportsector herstelt, onder andere omdat de investeringen in de bouwsector weer toenemen. Daarnaast is het vertrouwensherstel, anders dan in voorafgaande oplevingen, deze keer breder gefundeerd. Het vertrouwen in zowel de dienstensector, de industrie en de bouw neemt toe. Tot slot begint nu ook in Duitsland het aantal vacatures op te lopen, een teken van herstel op de arbeidsmarkt, een ontwikkeling die in Nederland al langer zichtbaar is. ■

Gerbert Hebbink